

PRÁCE ING. ZDISLAVA TIEZE Z Kladna

KLOBUKY

Několik historických skutečností z dějin dnešní obce Klobuky, zaznamenaných na různých místech.

V seznamu obcí okresu Kladno k 1. lednu 1994 je pod pořadovým číslem 35 uvedena obec Klobuky, pozůstávající z následujících pěti částí. V abecedním pořadí jsou to: Čeradice, Klobuky, Kobylníky, Kokovice, Páleček. O jejich historii, památkách a především tvrzích, pokud existovaly, budou následná slova.

Úvodem:

V pestrosti stavebních druhů, která vytvářela předchozí století na území dnešního kladenského okresu, zauímají své specifické místo – postavení – tvrze. Začaly vznikat na přelomu 11. a 12. století a zasáhly do období románského, překryly všechny fáze gotiky, to je rané, vrcholové, pozdní a končí v období renesančním. Tedy zhruba po pěti stech letech se zastavil stavební vývoj tvrzí. Celkový počet zaznamenaných těchto opevněných obydlí v našem okrese přerůstá číslo sto.

Původní tvrz byla skromnější stavba než hrad a tvořila ji převážně jediná pevná budova řešená tak, aby mohla být hájena proti útokům protivníků ručními, maximálně mechanickými zbraněmi. Toto malé opevněné sídlo drobné venkovské šlechty bylo vázané na půdu, která k němu patřila, a na poddané, kteří tuto půdu obdělávali. V našem okrese máme doloženy v určitém čase i tvrze v držení církve. Z nich si připomeňme alespoň tvrz v Budenicích a ve Svinařově.

Historie Jednotlivých staveb nám převážně zůstává utajena pro nedostatek písemných podkladů. Léta postavení, úprav či likvidace se i v odborné literatuře velmi často rozcházejí nebo úplně chybí. Někdy se bere za rok vzniku doba první písemné zprávy. Zápis se zpravidla stal až za několik let po založení tvrze. Například tvrz v Doksanech byla poprvé písemně připomenuta již jako pustá roku 1544 v dědictví po Zdeňkovi Kladenském z Kladna a v Želevecích byla uvedena poprvé a zároveň naposledy roku 1571 v závěti Petra Chotka z Vojína.

Některé tvrze připomínají jen písemné prameny a nezanechaly žádné stopy. Přesné místo, kde stávala tvrz v Dolanech, v Libochovičkách či Poštovicích není známo. O lokalitách některých můžeme zase dnes uvažovat podle místních názvů. V Hořešovicích byla pravděpodobně v místě zvaném Na zámečku a v Kokovicích v lokalitě Na hrádku. Přesnější polohu určují mnohdy jen dochované znatelné stopy v terénu. V Blahoticích jsou patrné zbytky tvrze v sousedství zámku a v Pálči je rovněž znatelné velké tvrziště.

Sporné zbytky použité v mladších objektech připomínají tvrz v Bysni, v Klobukách a v Kyšicích. Mnohé tehdejší sídlo venkovské šlechty je opředeno kouzelnými lidovými pověstmi a zkazkami o strašidlech, pokladech a podzemních chodbách.

Po třicetileté válce se začal prosazovat barokní sloh. Dosavadní, většinou pusté tvrze byly přestavovány. Tak se stalo v Hospozíně a ve Zvoleněvsi.

A nyní k jednotlivým částem obce Klobuky.

Klobuky

V severozápadní části kladenského okresu, asi deset kilometrů od města Slaného, se od nepaměti tyčí záhadný kámen, nazývaný „zkamenělý pastýř“ nebo „muž“, skoro tři a půl metru vysoký. Jedná se o nepravidelně rozpukaný, vrstevnatý červenohnědý arkózový pískovec. Podle kolmého směru vrstev je jasné, že není v přirozené pozici. Nevíme kdo a proč kámen vztyčil v rovině severně od obce Klobuky. Dříve prý měl kolem sebe v kruhu menší kameny – stádo ovcí. Pověst tvrdí, že se kámen za rok posune o zrnko písku, jindy o špendlíkovou hlavičku, ke klobuckému kostelu. Až k němu dorazí, nastane prý konec světa.

Záhadný kámen byl svědkem mnohých osudů zdejších obyvatel i toho, jak pracovitý lid v potu tváře obdělával okolní půdu rodící všechno, co jí člověk svěřil. Klobuky byly v minulosti vzhledem ke svému okolí šťastnější vesnicí. Schouleny v kotlině při tekoucí vodě, později vytvářející Zlonický potok, stranou od zemské cesty, nepoznaly ve své historii ničivé hrůzy a krutosti válek. Těch se přehnalou českou zemí a okolím Klobuk více než bylo zdrávo.

Zdejší předhistorické osídlení člověkem potvrzuje nalezený kamenný mlat z doby kamenné, odkrytý hromadný hrob skrčenců s bronzovými ozdobami poukazuje na starší dobu bronzovou, naopak tak zvaný bronzový poklad zastoupený pecí kovolitců potvrzuje mladší dobu bronzovou. Předhistorické Klobuky jsou v odborné literatuře označovány jako sídliště únětické kultury. Jedná se o významnou kulturu ze starší doby bronzové, kdy se střední Čechy staly jakýmsi kulturním centrem pro Evropu. Odtud se tvůrčí podněty šířily asi od roku 2 000 do roku 1 500 před naším letopočtem, tedy přibližně pět století. Významnými znaky této kultury je těžba rud, zpracování bronzu, především kovolitecké řemeslo, vyspělé orné zemědělství, přísná organizace společnosti. Bronzová produkce Čech byla nalezena až v Anglii. Pojmenování kultury připomíná naleziště Únětice u Roztok nedaleko Prahy.

Ves, zaznamenaná Clobuk, se prvně písemně připomíná roku 1226 s několika poddanými doksanského kláštera. Asi na počátku 14. století přešla s větší částí do rukou vladyků. Ti po svém majetku používali přídomek z Klobuk. Z let 1352 a 1357 se dochovala rodná jména zdejších vladyků Janata, Pavel, Bohunko, dále se připomíná Jan Filipův, Jan Klouček, Oldrád ze Slaného, ale i Ješek zvaný Proha, Filip syn Vojslavův, Oneš a Matyáš. V roce 1388 drželi nějaký majetek v Klobukách členové rodů s predikátem z Braškova i z Lukova. O jejich dvorech se zprávy nedochovaly. Jeho členové pak působili jak v duchovních službách, tak v držbě svobodných dvorů.

Na počátku 15. století získala díl Klobuk metropolitní kapitula svatého Víta v Praze. Vedle ní zde sídlila a zbývajíc částí držela drobná venkovská šlechta. K ní patřil roku 1404 připomínaný Jan z Klobuk. Kdo však sídlil na zdejší tvrzi, nebo vladyčím sedění, stojícím v místech nynějšího čísla popisného 1, nacházejícím se pod kostelem, nad soutokem Bilichovského potoka s okolními potůčky, zůstává zahaleno mlhou minulosti. Víme, že roku 1420 připadlo toto pevnostní sídlo jako odumřelí králi Zikmundovi. Ten v zápětí tento majetek zapsal Plichtovi a Jaroslavovi ze Žirotína.

Snad pro tuto skutečnost v roce 1423 na sněmu „Obecném a valném“ v Praze stál Plichta ze Žirotína na straně krále. V roce 1452 se Plichta ze Žirotína soudil o část Klobuk s Klárou ze Slaného. Té

bylo přiznáno právo na spornou část vsi. Někdy po roce 1462 Plichta ze Žirotína zemřel a nezanechal žádné potomky. Jeho erbovní figura, černá orlice kosmo položená, přešla roku 1459 do erbu Lobkoviců.

Vlivný a uznávaný Jaroslav ze Žirotína byl znalý práva. Patřil mezi osmnáct zástupců panského stavu s právem volit českého krále. Osobně se zúčastnil 27. dubna 1452 volby Jiřího z Kunštátu a Poděbrad „za správce mocného a pravého v Království českém“. O necelých pět let později, přesněji 2. března 1457, na Staroměstské radnici v Praze se aktivně podílel při nastolení voleného českého krále Jiřího z Kunštátu a Poděbrad na královský trůn.

Když připomínanému Jaroslavu ze Žirotína zemřel roku 1456 jediný syn Jan, zůstali posledními mužskými potomky rodu ze Žirotína dva starci – Plichta a Jaroslav. Posledně jmenovaný odešel na věčnost o pět let později než předchozí, to znamená roku 1467. Ves Klobuky přešla v držení Jaroslavovi dcery Ofky, manželky Mikuláše Hasištejnského z Lobkovic. Její syn, rodným jménem po strýci Jan, zesnul 8. srpna 1517 v Kadani. Zděděný díl Klobuk po matce však postoupil již před smrtí, mezi lety 1513 a 1515, svatovítské kapitule v Praze. Té díl vsi zůstal až do konce feudalismu. Velkostatek v Klobukách patřil pražské kapitule až do roku 1949.

Sousedské vztahy mezi šlechtou navzájem a církví dost často skřípaly. Připomeňme si klobuckou událost z roku 1532. Tehdy Mikuláš, poddaný smečenských Martiniců, se svými pomocníky přepadl, okradl a zbil na svobodné královské silnici klobuckého rychtáře nesoucího berně jeho milosti Králi. Rychtář prý sotva zůstal na živu. Kapitula svatého Víta v Praze následně podala žalobu u královského soudu. Nejvyšší hofmistr písemně vyzval Jindřicha Bořitu z Martinic, aby mlynáře Mikuláše postavil pro silniční krádež královských peněz a mord před pány a vладыky i rady jeho milosti krále. Jak vše skončilo není již známo.

Pražská Svatovítská kapitula postavila v 16. a 17. století na místě bývalého sídla vладыků z Klobuk patrovou tvrz palácového typu. Tu zdobila na vnější omítce módní psaníčková sgrafita. V blízkosti tvrze tehdy vybudovali pivovar. Údržbář panství vranského z roku 1592 připomíná v Klobukách krčmáře Jana Vejvodu.

Krátce před rokem 1618 došlo k jednání Viléma Vojtěch Doupovce z Doupova s pražskou metropolitní kapitulou. V pořízeném zápisu se poprvé nachází krátká zmínka o klobucké renesanční tvrzi. K zamýšlenému prodeji však nedošlo. Od druhé poloviny 17. století sloužila klobucká tvrz jako sídlo správy panství Třebíz a v 18. století jen klobuckého statku. Správu panství přenesli do městečka Vraného. K barokní úpravě a rozšíření hospodářského dvora v Klobukách došlo v 18. a 19. století. Stavení v severní části areálu je datované rokem 1810. Pozůstatky klobucké tvrze skrývá značně přestavěný dům číslo popisné 1. Pod jeho omítkou se skrývají zbytky renesančních psaníčkových sgrafit. Jak dnešní obec, tak náves se vyznačuje nepravidelným půdorysem.

K historii obce patří i osudy původního farního kostela svatého Vavřince, který již v roce 1384 měl svého faráře. O dvanáct let později jím byl Lev, kněz ze Slaného.

Svatý Vavřinec je uctíván věřící především jako patron správců majetku. O jeho původu se mnoho neví. Narodil se kolem roku 230 ve Španělsku. Jeho putování po světě záhy skončilo v Římě. Zde se mu dostalo vzdělání především u kněze Sixta, pocházejícího z Řecka, pozdějšího papeže toho jména druhého. Vavřinec mu po čase přisluhoval jako jáhen. To znamená, že získal první stupeň

svátosti kněžství. Měl právo křtu, asistoval při uzavírání sňatku, četl evangelium při mši, pohřbíval i podával svátost oltářní.

Tradice o Vavřincovi je protkána legendami, v základu však odpovídá skutečnosti. Říká se, že papež Sixta II. byl Vavřincovi představeným, otcovským přítelem i vzorem. V prvních srpnových dnech roku 258 dal císař Valerián, do něhož vkládali římstí věřící velké naděje po hrůzovládě Deciově, pronásledovat křesťany. Mimo jiné rozkázal kněžím okamžitě opustit město. Již 6. srpna přistihla stráž ve městě při výkonu mše papeže Sixta II. Zadrželi jej a téhož dne odsoudili k useknutí hlavy. Na popraviště doprovázel papeže i strážce kostelního pokladu, věrný žák svého učitele, Vavřinec, odhodlaný s představeným zemřít. Sixta II. nabídku svého přísluhovače u oltáře odmítl. Naopak strážci pokladu poručil, aby svěřený majetek rozdělil mezi potřebný lid. Vavřinci však předpověděl brzké ukončení jeho života umučením. Následně se vše splnilo.

Císařský náměstek v domnění, že po násilné smrti papeže mají předměty z pokladu církve pro věřící magickou sílu, se jich chtěl zmocnit. Spíše však prahnul po zlatu a bohatství. Proto nařídil Vavřincovi všechny církevní cennosti odevzdat. Ten před císařský palác přivedl věřící. Do předních řad zařadil mrzáky, slepé, nemocné i potřebné chudáky. Vladaři vzkázal, aby si z okna paláce prohlédl největší poklad církve. Valerián si takovou opovážlivost nedal líbit a ihned, bylo to 10. srpna 258, nechal Vavřince zatkout, mučit a nakonec na pahorku Viminale upálit na žhavém železném roštu připraveném pro nejtěžší zločince. Tím se Vavřinec zařadil mezi nejpopulárnější mučedníky. Je však možné, že ve skutečnosti byl stát jako Sixtus II..

V roce 1420 vyhnali husité z klobuckého kostela dosavadního faráře. Zdejší katolická fara zanikla a správu podobojí tu vykonávali duchovní ze Slaného. Ves se stala husitskou obcí oddanou kališnické víře. Od počátku třicetileté války všemi prostředky získávala převahu katolická víra nad ostatními. Posledního klobuckého husitu Mikuláše Bradáče, narozeného v roce 1609, obrátili na katolickou víru až v jeho šedesáti letech. To již od roku 1671 byl klobucký kostel filiálním a farou patřil do Kvílic. Roku 1709 byl převeden k faře ve Vraném. V letech 1729 až 1736 klobucký kostel od základů přestavili v barokním slohu, s hranolovou věží. Další přestavby se uskutečnily v letech 1810 a 1885. V roce 1856 se stal opět farním kostelem. Tyčí se na východní straně obce, na kopečku podobném klobouku. Odtud prý název obce. Kostel obklopuje hřbitov.

Několik poznámek:

V letech 1899 až 1909 působil v Klobukách jako farář spisovatel Jindřich Šimon Baar (7. 2. 1869 – 24. 10. 1925). To připomíná pamětní deska na faře. Ohlasem jeho zdejšího pobytu se stala povídka Na děkanství a druhý díl románu Poslední soud. V Klobukách napsal jihočeský román Jan Cimbura. Další pamětní deka J. Š. Baara od J. Kodeta z roku 1939 byla usazena na kostele v roce 1954.

Rovněž tu působila rodina starobylého selského rodu Malypetrů vlastníci (poznámka – Malypetrové nebyli vlastníci, ale členové správní rady), zdejší cukrovar. Z členů tohoto rodu uvedme dva v Klobukách narozené a pro shodné jméno často zaměňované muže. Jan Malypetr (29. 5. 1815 – 31. 1. 1899) profesor tělocviku a Jan Malypetr (21. 12. 1873 – 27. 9. 1947) prvorepublikový významný politik.

V Klobuckém cukrovaru pracoval jako inženýr slovenský básník Ján Botto (12. 8. 1876 – 3. 3. 1958), který už tehdy používal pseudonym Ivan Krasko.

Památné stromy:

Ve dvoře pivovaru se nachází „Lípy Svatopluka Čecha“. Obvod 400, 330 cm, výška asi 15 m, stáří 350 let.

Kobylníky

U starých Čechů, našich prapředků, pečovali o koně – kobyly – kobylníkové. Jejich osada se nazývala Kobylníky. Ta ležela jihovýchodně od Klobuk. První zpráva o její existenci se datuje k roku 1318, kdy tu měl své zboží Ulrych z Braškova a z Lukova. V kobylnické tvrzi, postavené ve 14. století na návrší pravého břehu Bilichovského potoka, posazené blízko poplužního dvora, seděl za vlády českého krále a římského císaře Karla IV. vladyka Nevlas z Kobylník. Přirozenou ochranu kobylnické tvrže proti útoku nepřítelů tvořil na severní straně potok, tehdy s podstatně větším průtokem vody, na jižní straně pak uměle vybudované hrazení, valy a násypy. Roku 1375 prodal Nevlas z Kobylník ves Kobylníky s tvrzí a poplužním dvorem Mikšíkovi. Ten po sedmi letech držení tohoto majetku zemřel. V držbě majetku po otci pokračovala Mikšíkova dcera Zdeňka. Ta se provdala za Alberta z Lukova.

V zápisech z roku 1390 se připomíná velký výtržník Mikuláš Klaba z Kobylník. Ten se před svědky zavázal „zachovati s farářem klobuckým mír“. V letech 1405 až 1407 se uvádějí ve spojitosti s Kobylníky bratři Otík a Bedřich. Z nich prvně jmenovaný jako poručník na Selmicích a roku 1411 se zúčastnil jednání v Lounech. V ten čas se připomíná i Sezema a následně Jindřich, všichni s přídomkem z Kobylník. Členové tohoto rodu se postupně zakupovali jinde, až ze vsi odešli. Roku 1421 seděl v Kobylníkách Zubák z Čeradic. Později přešla ves s tvrzí do rukou členů rodu Studeněveských ze Studeněvsí. Roku 1461 držel Kobylníky Jindřich, možná totožný s Jindřichem ze Studeněvsí a z Kobylník, uváděným o pět let později. Od kdy Studeněvesští ze Studeněvsí vlastnili Kobylníky není zřejmé, ale roku 1544 drželi určitě bratři Jindřich, Jan, Zikmund, Václav a Tobiáš Studeněvesští ze Studeněvsí mimo jiné Kobylníky a majetek v Pálečku. Historik August Sedláček usuzuje, že jde o potomky výše připomínaného Otíka z Kobylník.

Nejstarší z připomínaných bratrů Jindřich, řečený Otík, vyplatil své bratry a potom sám seděl do roku 1577 na kobylnické tvrzi. Nezanedbal však žádné potomky, a proto odkázal své statky Bernardu staršímu Elznicovi z Elznic se závazkem vyplácet určité podíly. Předek Bernarda Hanuš přišel do Čech v závěru 15. století z Olešnice, dnes Ůlsník v Německu. Nový majitel kobylnické tvrže ji pravděpodobně přestavěl z dosavadního gotického slohu do renesančního slohu. Vedle venkovského sídla šlechty ještě před třicetiletou válkou vybudovali pivovar. Kdy ten zanikl nevíme. Bernard starší Elznic z Elznic pravděpodobně z nedostatku peněz neplatil úvahy ke kterým se zavázal při převzetí statků. Z toho následně vznikla řada soudů.

Posledně jmenovaný držitel kobylnické tvrže se aktivně zúčastnil stavovského povstání. Roku 1620 však zemřel a svůj majetek odkázal pěti synům. Dědictví však nepřešlo na žádného z nich. V roce 1623 jednu třetinu zkonfiskovali a nový majitel zbývající dvě třetiny dědicům vyplatil. Nabyvatelem

kobylnické tvrze, vsi, dvora i pivovaru, včetně vsí Čeradice, Páleček a dalšího majetku se stal z moci úřední císařský vojenský sekretář, Němec Karel Bedřich Platejs z Plattenštejna. Ten pocházel z pražského erbovního rodu. Erb získali v roce 1585 a v době pobělohorských konfiskací výrazně zbohatli. Karel Bedřich Platejs již roku 1625 náhle zemřel v Praze. V závěti odkázal majetek své manželce Markétě Zuzaně, rozené Brunerové a jejímu synovi, narodí-li se jí. Syn, pohrobek, skutečně přišel na svět. Nesl stejné jméno jako jeho otec.

Kobylnické tvrzi byly za třicetileté války uštědřeny mnohé kruté rány, ale přežila i když silně poškozena. Již roku 1648 se v boji proti Švédům připomíná mladý Karel Bedřich Platejs z Plattenštejna. O rok později se oženil s Annou Sidonií Fuxovou z Roštejna.

Manželé, Karel Bedřich a Anna Sidonie, žili nad své finanční možnosti, špatně hospodařili a výdaje značně převyšovaly příjmy. V roce 1667 jim zabavili hejtmané slánského kraje pro dluhy majetek. Ten následně prodali císařskému apelačnímu radovi a tajnému sekretáři dvorské kanceláře Janu z Goltze. Po něm dědil jeho syn Jan Karel, císařský rada a soudce zemský. Ten zemřel roku 1695. Z manželství s Mechtyldou z Furtu zanechal nezletilé dědice. Roku 1698 na přání vdovy připojili Kobylníky ke statku Páleč. Dědic Václav Antonín z Goltze po nabytí plnoletosti se ujal svého dílu po otci, to je Kobylník, ale již roku 1706 zděděný majetek prodal svatovítské kapitule v Praze. Ta nechala zpustlou kobylnickou tvrz opravit, z části adaptovat na správní budovu dvora, roku 1715 začleněného do vranského panství a z části upravit na byty úřednictva. Pro nedostatečnou údržbu však ještě v 18. století budova bývalé tvrze zanikla. Její zbytky s rozsáhlým sklepením byly znatelné ještě na konci 19. století. Tvrdí se, že terénní vlna poblíž dvora je posledním zbytkem po kobylnické tvrzi.

Poznámky:

Z rodáků Kobylník si připomeňme alespoň PhDr. Václava Jílka, středoškolského profesora Pedagogického institutu v Plzni, novináře a publicistu, narozeného 11. srpna 1903 a zesnulého v lednu 1967 v Plzni.

Čeradice

Jan Žižka z Trocnova, jenž táhl roku 1421 po silnici od Slaného k Lounům, rozložil se na několik dní táborem po pravé straně silnice – na rovině nad kutrovickým vrchem, poblíž cest do Čeradic a Strádonic vedoucích. Místo ono volil proto, aby byl blízko tvrze Moráně a Kobylník, náležejících zemanu Zubákovi z Čeradic“. Tak píše Václav Brádka ve svém článku Vojenské tábory v okolí Pálečku, uveřejněném ve Vlastivědném sborníku školního okresu slánského, ročník XI, školní rok 1933 – 1934.

Ves Čeradice je poprvé doložena v roce 1318 jako majetek slánského primátora Radima z Čeradic. Rozprostírá se jeden a půl kilometru východně od Klobuk, při potoku jehož vody tekou od západu k východu. V roce 1345 část vsi patří kostelu svatého Jiří v Praze. V roce 1363 má zde díl vладыka z Telec. Dále se tu nachází další svobodné statky i tvrz s přilehlým dvorem. Mezi držiteli se uváděli Ješek z Lén a Markéta z Katusic. První písemná zmínka o čeradicke tvrzi se nachází v odkazu Maříkovi z Čeradic z roku 1380. Kdo ji postavil zůstane asi zahaleno rouškou tajemství. Vладыkové z Čeradic se v Čeradicích udrželi až do třicátých let 16. století.

Na přelomu 14. a 15. století se několikrát připomíná Petr z Čeradic a Zdislav z Čeradic, řečený Telec. V roce 1407 Petr Zubák z Čeradic a v roce 1426 Jan Stupka z Čeradic, který držel vladýcký díl. Do husitské revoluce měla tu majetek i církev. Když se psal rok 1485 žil Vojslav z Čeradic. Toho považujeme za praotce těch, kteří se následně psali Čeradičtí z Čeradic. V roce 1496 kronikáři již zaznamenali dva Petry tohoto roku. Rod z Čeradic se rozrostl natolik, že jeho členové se usazovali jak na čeradických svobodných dvorech, tak dvorech v širokém okolí. Z nich si připomeňme Zubáka z Čeradic, který seděl v roce 1421 na Kobylníkách, dále Dorotu z Čeradic, která v roce 1444 se provdala za Bartoše Ptáka z Kamenomostu, člověka privilegovaného svobodou, určitý čas zastávajícího úřad slánského primátora. V roce 1474 drží část Hnidous, dnes patřících do okresního města Kladna, Petr z Čeradic.

Ve druhém čtvrtletí 16. století, snad roku 1530, Jindřich Čeradický z Čeradic prodal ves Čeradice s tvrzí a dvorem Albrechtu Meidlovi (nebo Mýdlovi) ze Stuhnice. V roce 1585 donutil menší soud zemský svým výnosem Jindřicha Brozanského z Vřesovic, složit v desky zemské Čeradice Anně Potštejnské z Kralovic. Jejím manželem a budoucím dědicem byl Vilém Žampach z Potštejna, podle zápisů muž vysoké postavy. Od něho čeradickou tvrz s příslušenstvím koupil roku 1590 Bernard starší Elsnic z Elsnic. Ten po roce 1577 již usedl na kobylnickou tvrz a získaný čeradický majetek k ní po třinácti letech připojil. Od té doby Čeradice sdílely dobré i zlé s kobylnickou tvrzí.

V krátkosti si připomeňme další události. Čeradickou tvrz drží do své smrti v roce 1620 Bernard starší Elsnic z Elsnic. Roku 1623 jsou Čeradice zabaveny a prodány Němci Karlu Bedřichovi Platejsovi z Plattenštejna. O pět let později se Elsnicové z Elsnic vystěhovali z Čech. Již v roce 1631, to je po třech letech, Bernard mladší Elsnic z Elsnic se synem Bohuslavem se na krátký čas vrátili z emigrace do Čeradic v řadách saského vojska pod velením Jana Jiřího Arnima, vojevůdce původem z Branibor. Ten v ten čas válčil v saských službách proti Albrechtu Eusebiusovi z Valdštejna a mimo jiné obsadil i Prahu.

Rovněž nutno poznamenat, že již za Elsniců z Elsnic přestala čeradická tvrz sloužit jako sídlo šlechty a opuštěna svými majiteli začala pustnout. Definitivní zkázu pro ni znamenala třicetiletá válka. V roce 1647 švédská jízda našla Čeradice liduprázdné. To málo co zde našli, ze zlosti zničili. Po uzavření Vestfálského míru, podepsaného 24. října 1648, čeradická tvrz nebyla obnovena a zanikla. Dnes po ní nenacházíme žádné stopy. Předpokládá se, že stála v lokalitě Moráň.

Nepravidelnou dispozici vsi Čeradice podmiňuje především terén. V horní části se nachází částečně zastavěná čtvercová náves. Zdejší kaple svatých Andělů strážných byla postavena v roce 1856. V západním průčelí nad vstupní částí se vypíná věžička.

Na katastrálním území Čeradice, asi 500 m severovýchodně od železniční stanice Klobuky, se nachází přírodní památka Bouškova skalka. Tvoří ji návrší s izolovanými výhozy opuky o výměře asi 1,75 ha. V minulosti zde probíhala extenzivní těžba stavebního kamene – opuky. Tedy, jedná se o zachovalá společenstva bílých stráňí, odvalu hornin, nikoliv přirozený výhoz. Převážnou část území zaujímá teplomilná travinná společenstva. Ohrožení přírodní památce přináší zemědělská činnost, motokros aj.

Kokovice

Západně od obce Klobuky, až při samé hranici dnešního kladenského okresu se rozložila ves Kokovice. První zpráva o ní pochází z roku 1318, kdy zde sídlili vladýkové Ondřej, Petr a Kunrát z Kokovic

na několika svobodných dvorech. Rod se v průběhu první poloviny 14. století značně rozrostl. V roce 1362 sedí na Kokovicích Bušek z Kokovic. Jako jeho nástupce a držitel vsi v letech 1381 až 1388 se připomíná Jindřich Kokovec z Újezdce. Po jeho smrti dědila a v roce 1404 na sebe nechala zapsat vdova Dorota Kokovská z Újezdce v Kokovicích část vsi, dvojí poplužní a dvůr, při kterém na mírné ostrožně, kde se říká Na hrádku, stála tvrz, chráněná z bočních stran potoky a od východu velkým rybníkem. V tomto vkladu dědictví do zemským desek se poprvé písemně uvádí kokovická tvrz. Kdo a kdy ji založil není doloženo.

Již po dvou letech část dědictví Doroty Kokovcové z Újezdce drželi vladykové Boryně ze Lhoty a Štěpán ze Žehrovic. Roku 1394 se uvádí na Kokovicích i Aleš ze Slavětína. V 15. století se v různém čase z rozrostlého roku z Kokovic uvádí Petr, Rejman, Stan a Mareš. Posledně jmenovaný před rokem 1408 zemřel a majetek získala dcera Přiba. Jako poslední s Predikátem z Kokovic se na Kokovicích připomíná v letech 1468 až 1498 Alexandr z Kokovic.

Roku 1505 prodal Jindřich Hořešovec z Libošína kokovickou tvrz, dvůr, ves a další majetek Habartovi z Hertenberka, později jmenovaného podle jeho sedění Kokovský. Po něm nastoupil v držení výbojný syn, rodným jménem Petr, známý výtržník své doby a hrubec, manžel Eufrozíny, rozené z Martinic, sestry Volfa Bořity z Martinic. Jak zaznamenali tehdejší písaři do soudního zápisu, v roce 1532 neoprávněně věznil, mučil až usmrtil Prokopa, „člověka cizopasného“, to je služebníka jiného pána. Za hrdlo ke kolu u vozu ho v zimě kázal přikovat, až z toho ve velkých bolestech zemřel. O sedm let později připomínaný Petr Kokovský z Hertenberka se na Smečně střetl s manželčiny synovcem Janem Bořitou z Martinic. Toho uhodil do hlavy konví tak, že ztratil mnoho krve. Podle dobových zápisů měl poškozený Jan podobnou povahu jako útočící Petr. V roce 1551 zapsal Petr Kokovský z Hertenberka Kokovice ve prospěch svých strýců, jmenovitě Habarta a Jana. Podle tehdejší terminologie se mohlo jednat i o bratrance. Oba, Habart i Jan, však zemřeli bez mužských potomků. Po Habartovi však zůstaly tři svobodné dcery. Kateřina, Johanka, Alenka. Těm po smrti tatínka nastaly starosti, jak získat z polí zděděných po otci co nejvíce zeměplodů nezbytných k obživě a naspoření věna.

Z praktického pohledu se mohly tehdejší dcery drobných venkovských šlechticů spokojit sepranou a vybledlou sukni a kabátem. K práci nepotřebovaly honosné toalety, neboť nešlo chodit do chléva v krajkové blůzičce a do kurníku v atlasových střevíčkách. S výhledem na vdavky však dbaly na tehdejší kosmetiku. Na noc si navlékaly staré nitěné rukavice, napuštěné extraktem od kořenářky. Účinek procedury však nestačil k získání jemné a bělostné pokožky na upracovaných rukou dívek. Co asi protrpěla Kateřina Kokovcová z Hertenberka pro zvýšení půvabů a hmotné zajištění své budoucnosti?

V roce 1584 vyplatila Kateřina u svých sester Kokovice a na získaném majetku hospodařila s manželem Kryštofem Elsnicem z Elsnic. Po jeho smrti roku 1593 se znovu provdala. Jejím druhým manželem se stal Burian Voračický z Paběnic. Kolébkou jeho rodu byly Paběnice u Kutné Hory. Ten zemřel po krátkém společném žití roku 1597. Následně vešla vdova Kateřina potřetí ve svazek manželský s blíže neurčeným členem široce rozvětveného rodu Věžníků z Věžník, jejich kolébka stále u Vlašimi. V roce 1601 prodala Kateřina Kokovice Barboře Doupovcové z Chyš a Egrberka, rozené Pětipeské, manželce Bedřicha Doupovce z Doupova. Ta je připojila k vranskému panství. Dalším pánem na tomto panství, a tedy i Kokovic se stal Vilém Vojtěch Doupovec z Doupova. Ten působil jako komisař ve vojsku

stavovském a zúčastnil se vyhození královských místodržících. V době pražského povstání v roce 1620 byl zabit. To však nevedlo, aby pobělohorský soud 16. září 1622 posmrtně odsoudil Viléma Vojtěcha ke ztrátě třetího dílu jeho jmění. Mezi konfiskovaným majetkem se nacházela i kokovická tvrz se dvorem poplužním a přilehlou vsí. Vyjmenovaný majetek získal koupí v roce 1623 Jan Zdeněk z Mitrovic, manžel Kristýny, sestry zabitého Viléma Vojtěcha Doupovce z Doupova za finanční podpory již připomínané matky Barbory.

Za třicetileté války zničili kokovický dvůr i tvrz. Zůstalo trčet jen několik pobořených zdí. Pozůstatky kdysi pyšně se vypínajícího sídla venkovské šlechty se postupem času ztrácely. V Berní rule z roku 1654 byl ještě uváděn jako majitel Jan Zdeněk Vratislav z Mitrovic. Asi roku 1661 Jan Václav Bílek z Bilenberka převedl od vranského panství statek Kokovice na věřitele Jana Karla Hložka ze Žampachu jako zástavu na dluhy. Ten zástavu později postoupil k panství Třebíz. Kdo a přesně kdy v druhé polovině 17. století obnovil kokovický dvůr snad již ne zjistíme. Ve stejné době pozvolna mizí zříceniny tvrze. Snad roku 1715 se Kokovice vrací v rámci klobuckého statku opět pod vranské panství a tedy k pražské metropolitní kapitule, kde zůstaly až do roku 1848.

Poznámky:

Z rodáků Kokovic si připomeňme alespoň básníka a spisovatele Karla Tomana, vlastním jménem Antonín Bernášek, narozeného 25. února 1877. Zemřel 12. června 1946 v Praze. Jeho pamětní desku odhalili na usedlosti čp. 8.

U silnice z Klobuk, u mlýna Netrefa, před číslem popisným 19, parcela 347/3 na katastrálním území Kokovice, se nachází skupina dvou stromů dubu letního. Obvod 314 a 316 cm, výška 25 m, stáří cca 200 let.

Páleček

Páleček, v minulosti zvaný též Malý Páleč, se písemně připomíná ve 14. století. Nepravidelná zástavba obce s přibližně obdélníkovou návsi se rozložila při tekoucí vodě od Klobuk na východ ke Zlonicům. Obcí prochází od západu k východu rovněž silnice, tedy přichází od Klobuk přes Čeradice a Páleček, aby pokračovala v nabraném směru dále do Stradonic, Lisovic a Zlonic. V Pálečku vzniklo rameno na tuto silnici, odbočující k jihu na obec Neprobylice. Místní jméno Páleček snad vzniklo v době, kdy docházelo k snižování lesních ploch ve prospěch polí a pastvin sloužících pro potřebu nových osídlenců. Stromy vysokého a silného vzrůstu se kácely a využívaly především pro stavbu obydlí. Naopak podřadné stromky, keře a porosty se odstraňovaly postupným vypalováním. V ten čas často stoupal kouř k obloze z tři sta čtrnáct metrů vysokého vrchu, kterému se následně dostalo pojmenování Kuřidla. Ne jeho jihozápadním úpatí se nachází ves Páleček. Na opačné straně vrchu leží Páleč. Oba názvy obcí snad pochází od slovesa Páliti. Jiné výklady připomínaných místních jmen hovoří o pálení strážních ohňů na Kuřidlech, ale i pálení vápna a vypalování rozličných kameninových nádob nebo popelnic.

Pravěké osídlení Pálečku potvrdily archeologické nálezy pohanského pohřebiště s čtvercovými hroby sestavenými z kamenů a obsahujícími spirálové měděné náramky a různé bronzové ozdoby. Nalezené kamenné palice a nože však svědčí o mnohem starším zdejším osídlení. Písemně se Páleček

připomíná v roce 1352, kdy patřil břevnovskému klášteru. Tehdy již zde existoval farní kostel a břevnovský opat tu měl dvůr, vedle dvorů vladyckých rodin. Z držitelů světských dvorů se připomínají Hynek, Zachariáš a Petr z Malého Pálče, Zdislav z Čeradice, řečený Telec a Bohuše, vdova po Zdislavu z Malého Pálče.

V 15. století se zmínil Páleček v běhu tehdejších bouřlivých událostí. Podrobnější písemné záznamy nám chybí. V 16. století si připomeňme Jindřicha Čeradce z Čeradice, který kolem roku 1530 prodal Čeradice i své svory v Pálečku Albrechtu Meidlovi (nebo Mýdlovi) ze Stuchnice. Ten se v Pálečku připomíná ještě roku 1537. V roce 1544 Kobylníky a dva dvory v Pálečku drželo pět bratrů Jindřich, Jan, Zikmund, Václav a Tobiáš Studeněvesští ze Studeněvsí. Roku 1584 část Pálečku koupí získala Ludmila Valkounová z Adlaru. V době pobělohorských konfiskací přišel o Páleček Bernard Elsnic z Elsnic. Roku 1623 ho získal Karel Bedřich Platejs z Plattenštejna. Třicetiletá válka majetkové vztahy v Pálečku opět náležitě zatemnila.

Berní rula z roku 1654 dělí Páleček na dva díly. První díl se čtyřmi sedláky patřil ke statku Kobylníky, v ten čas v držení pohrobka Karla Bedřicha Platejse z Plattenštejna. S Kobylníky potom sdílel dobré i zlé až do roku 1848.

Druhý díl vsi s kostelem, třemi sedláky, pěti neosedlými statky a jedním osedlým chalupníkem patřil ke zlonickému panství Jana Jaroslava Valkouna z Adlaru. Toto panství prohospodařil Václav Jan Vojtěch Valkoun z Adlaru. V roce 1707 ho koupil Norbert Leopold Libštejnský z Kolovrat. Od jeho syna Norberta Vincenta přešlo roku 1721 prodejem na Filipa Kinského z Vchynic. Tento díl Pálečku už zůstal po dobu poddanství u zlonického panství.

V Pálečku nám historické záznamy nepřipomínají žádnou tvrz, ale nachází se zde nemovitá kulturní památka kladenského okresu, areál kostela Navštívení Panny Marie, kdysi zasvěcený svaté Alžbětě. Tyčí se ohrazen ve vyvýšené poloze nad vsí, přístupný z Pálečku po dlouhém schodišti. Nad hlavním vchodem do pozdně barokního kostela se nachází erb patronky Marie Karoliny Kinské, rozené z Martinic. Nad postraním jižním vchodem je vsazen kamenný erb Kekulů ze Stradonic. Za ohrazení na hřbitov, se vstupuje dvěma portálovými brankami. Na jižní straně hřbitova, jihovýchodně od kostela, směrem k hraně svahu ke vsi, se nachází zvonice nevýrazného barokního slohu. Staré záznamy prozrazují, že Kekulové ze Stradonic, patroni zdejšího kostela, věnovali mu zvony zhotovené roku 1575 a 1587. To svědčí o existenci zdejší dřevěné zvonice v 16. století.

Původní dřevěná zvonice v Pálečku byla přestavěn nejspíše v letech 1776 až 1778 zároveň s nahrazením tehdejšího zchátralého kostele novým. U zvonice vystavěné v 18. století na čtvercovém půdorysu se ve spodní části uplatňuje jako stavební materiál kámen. Je to drobnější, štíhlá stavba se vzpěradlovou stolicí ve zvonovém patře. Obdélný vstup má ze hřbitova. Zvuková okna v patře prolamují hmotu architektury a jsou zaklenuta segmentem. Zakrytí stavby zabezpečuje nízká jehlancovitá střecha, v současnosti opatřená pálenou krytinou. Přístup ke zvonům umožňuje dřevěné schodiště. Původně se zde nacházely tři zvony ve dvou etážích. Dva již připomínané byly větší a starší, zavěšené na první etáži stolice, pocházely ze zvonařské dílny na Novém Městě pražském. Její majitel Brikcí z Cimperka byl význačnou zvonařskou osobností předbělohorské éry. Výzdobu povrchu zvonů tvoří mytologické výjevy a erb, kde figurou je zvon na skalnatém pahorku z levé strany držení lvem. Ve druhé etáži byl zavěšen menší barokní zvon z roku 1751, dílo Johanna Dietricha, člena novoměstského

zvonařského rodu, který ožil zaniklou dílnu Brincího z Cimperka. Tento zvon byl v letech první světové války, přesněji 13. dubna 1917, rekvírován.

Církevní památky doplňuje kaplička na jižní straně návsi.

Poznámka:

Syn Vellových z Pálečku byl v druhé světové válce členem 311. bombardovací perutě RAF ve Velké Británii.

Kladno 12. října 1998. Ing. Zdislav Tietze.